

**“Okulda Üniversite:
Türkiye’de Öğretmen Eğitimini Yeniden Yapılandırmak İçin Bir Model Önerisi”
Raporu Özet Bulguları**

“Okulda Üniversite: Türkiye’de Öğretmen Eğitimini Yeniden Yapılandırmak İçin Bir Model Önerisi” başlıklı bu çalışma, TÜSİAD Sosyal İşler Komisyonu bünyesindeki Eğitim Çalışma Grubu’nun faaliyetleri çerçevesinde, Rhode Island College Öğretim Üyesi Prof. Dr. Mustafa ÖZCAN tarafından hazırlanmıştır.

Ülkenin kalkınması için 21. yüzyıl becerilerine sahip nesiller yetiştirmekte öğretmenlerin oynadığı kilit role dikkat çeken rapor, bilgi çağında yeni bir öğretmen yetiştirme modeline ihtiyaç olduğunu vurgulamaktadır.

Raporda, öğretmen eğitiminde reform yapan ülke örnekleri de incelenmektedir.

Rapor ana hatları ile aşağıda özetlenmektedir:

"Okulda Üniversite" Modelinin Tanımı:

Her türlü meslek eğitimi gibi eğitimcinin eğitimi de bilime olduğu kadar deneyime de dayalı olmalıdır. Öğretmen eğitimi, bilgi üretiminin merkezi olan üniversiteler ile öğretmenlik mesleğinin icra edildiği okullar işbirliği yaparak vermelidir.

"Okulda Üniversite" öğretmen eğitimi için uygulama yoğun geleneksel çırak-kalfa-usta modeliyle, bilime dayalı modern örgün eğitimi birleştiren ve teoriyle uygulamayı kaynaştıran bir model olarak tasarlanmıştır.

Okulda Üniversite'nin temel amaçları:

1. Bilgili, becerili ve erdemli öğretmenler yetiştirmek,
2. Öğretmenlerin mesleki gelişimini sağlamak,
3. Öğretim üyelerinin mesleki gelişimini sağlamak,
4. Yerel eğitim sorunlarına bilimsel çözümler bulmak,
5. Öğrenci başarısını artırmak,
6. Öğretmen eğitiminde bir Türkiye markası yaratmak.

Okulda Üniversite'nin Temel İlkeleri:

1. Öğretmen eğitiminde üniversite-okul ortaklığı,
2. İşyeri ortamında öğretim,
3. Vizyona dayalı eğitim,
4. Yeterliliklere dayalı eğitim,
5. Öğrenci ve müfredat merkezli eğitim,
6. Kuram ve uygulamada eşitlik ve eş zamanlılık,
7. Yaparak ve yaşayarak öğrenme,
8. Performansa ve çıktıya dayalı değerlendirme,
9. Öğretmenlik ilgi ve yeteneğine sahip öğretmen adaylarının seçimi,
10. Akademisyen ve öğretmenlerden oluşan öğretim kadrosu,
11. Kültürel çeşitlilik ve ortak değerlere saygı,

- 12. Yaşam boyu mesleki gelişim,
- 13. Eşit ve adil imkanların sağlanması.

Okulda Üniversite'nin Dört Modeli

Okulda Üniversite Modeli uygulandığında eğitim fakültesi öğretim üyelerinin, öğretmen eğitimi için işbirliği yapılan okullarda ofisleri olacak, okullardaki deneyimli öğretmenlerden öğretim görevlisi olarak yararlanılacaktır. Eğitim fakültesi meslek dersleri, işbirliği yapılan okullarda verilecektir.

Okulda Üniversite Modeli'nin, süresi farklı öğretmen eğitimi programlarında nasıl uygulanacağını gösteren aşağıdaki dört model geliştirilmiştir. Türkiye için tavsiye edilen modeller (3) ve (4) numaralı modellerdir.

(1) Lisans Düzeyinde Okulda Üniversite: Okulda Üniversite dört yıllık, lisans düzeyinde bir öğretmen eğitimi programında uygulandığı zaman, öğretmen adaylarının eğitimlerinin ilk iki yılı üniversite-merkezli, son iki yılı da okul-merkezli olacaktır. Öğrenciler üçüncü sınıfa geçtiklerinde Okulda Üniversite'ye dönüştürülen uygulama okullarına Öğretmen Yardımcısı olarak yerleştirilecek ve iki farklı okulda olmak üzere iki dönem Öğretmen Yardımcılığı yapacaktır. Eğitim dersleri uygulama okullarında yapılacak ve akşam saatlerine konacaktır. Son sınıfa geçtiklerinde ise Aday Öğretmen olarak yine iki farklı okulda yapılacak ve iki dönem sürecek Öğretmenlik Uygulamasına başlayacaklardır. Yardımcılık ve Aday Öğretmenlik süresince adaylara hem uygulama öğretmenleri hem de öğretim üyeleri rehberlik edecektir.

(2) Lisans Sonrası Okulda Üniversite: Okulda Üniversite Modeli'nin üniversite mezunlarına öğretmen eğitimi (veya formasyon) vermek için uygulanması halinde, Okulda Üniversite'nin bütün modellerinde olduğu gibi okul-merkezli eğitim en az iki yıl olacaktır. Bu öğrenciler ilk yıl uygulama okullarında Öğretmen Yardımcısı olarak çalışacak ve programdaki dersleri alacaklardır. Dersler, adayların "yardımcı" olarak çalıştıkları okulda öğretim bittikten sonra başlayacaktır. Adaylar ikinci yıl, Aday Öğretmen olarak öğretmenlik uygulaması yapmak üzere yine uygulama okullarına yerleştirilecektir. Öğretmenlik uygulaması da iki dönem sürecek ve iki ayrı okulda, iki farklı öğretmenin sınıfında yapılacaktır. Adaylara, uygulama öğretmenleri ve öğretim üyeleri rehberlik edecektir.

(3) Alanda Yüksek Lisans Düzeyinde Okulda Üniversite: Alanda yüksek lisans yapmayı gerektiren Okulda Üniversite Modeli öğretmen eğitimi için en ideal formu oluşturmaktadır. Bu model uygulandığında öğretmen adayları dört yıllık bir lisans eğitimi alacak, öğretmenlik yapacağı bilim dalında yüksek lisans yapacak ve iki yıllık uygulaması olan bir öğretmen eğitimi görecektir. Lisans, yüksek lisans ve meslek eğitimi dersleri aynı programın içinde harmanlanacak, teori ve uygulama eş zamanlı olarak öğrenilecek, öğretmen adayları lisans ve yüksek lisans mezuniyet tezleriyle kendi alanlarında bilimsel uzmanlık kazanırken, toplam iki yıl süren Öğretmen Yardımcılığı ve Aday Öğretmenlik deneyimi ile öğretmenlik mesleğinde ustalaşacaktır.

(4) Alanda Yüksek Lisans Sonrası Okulda Üniversite: Alanda Yüksek Lisans Sonrası Okulda Üniversite Modeli (post-master model) uygulandığı zaman programa sadece öğretmenlik yapılacak bir alanda yüksek lisansını tamamlamış öğrenciler alınacaktır. Adaylar, yukarıda anlatılan modellerde olduğu gibi en az iki yıl süren okul-merkezli ve deneyime dayalı öğretmenlik meslek eğitimi alacaktır.

Küresel Eğilimler Işığında Araştırmanın Sonuçları

1. Lisans düzeyinde öğretmen eğitimi artık yeterli değildir.
2. Sadece "öğretmenlik formasyonu" veren lisans sonrası programlar başarılı değildir.
3. Meslek eğitimi tamamlamadan öğretmen olmayı sağlayan "alternatif programlar" başarılı değildir.
4. Formasyon eğitimi veren lisans sonrası programları başarılı kılacak mesleki eğitim normları oluşmamıştır.
5. "Eğitimde" yüksek lisans veren programların çok azı başarılı olmuştur.
6. Başarılı örneklerine rağmen "eğitimde" yüksek lisans modeli bilgi çağı için yeterli değildir.
7. "Alanda" yüksek lisans ve öğretmen eğitimi birlikte veren başarılı modeller ortaya çıkmıştır.
8. "Alanda" yüksek lisans sonrası öğretmen eğitimi veren başarılı modeller ortaya çıkmıştır.
9. "Alanda" yüksek lisans olanlara "eğitim" yüksek lisans veren modeller ortaya çıkmıştır.
10. Meslek eğitiminin "süresi" ve "süreci"yle ilgili normlar oluşmuştur.

Türkiye İçin Öneriler

1. **Öğretmen Eğitiminin Yüksek Lisans Düzeyinde Olması için Yasal Düzenleme Yapılmalıdır:** Türkiye anaokulundan lise son sınıfa kadar her kademedeki okulda öğretmen olacakların bir bilim dalında "yüksek lisans derecesi"ne ve deneyime dayalı, en az iki yıl süren meslek eğitimine sahip olmalarını zorunlu kılan bir yasal düzenleme yapılmalıdır.
2. Eğitimde başarılı olan veya başarı sağlamak için çalışan ülkelerde yapılan öğretmen eğitimi reform çalışmaları göstermektedir ki dört yıllık modeller artık yeterli değildir. Aynı şekilde, zaman zaman her toplumda ortaya çıkan öğretmen açığını kapatmak için uygulanan veya çok iyi niyetlerle öğretmenlerin kalitesini yükseltmek için denenen lisans sonrası öğretmen eğitimi programları da başarılı olamamıştır. Başarılı bazı örnekleri olmakla birlikte, esas olarak formasyon eğitimi veren lisans sonrası programlar birbirinden çok farklıdır ve bu programların mesleki eğitimi standartlaştıracak normları oluşmamıştır. Öğretmen eğitiminin geleceği; alanda yüksek lisans düzeyinde uygulama-merkezli meslek eğitimidir. **Türkiye eğer öğretmen eğitiminde bir fark yaratmak istiyorsa alanda yüksek lisans düzeyinde öğretmen eğitimi veren modelleri tercih etmelidir. Bu anlayışla raporun içinde sunulan dört modelden Türkiye için "Alanda Yüksek Lisans Modeli" ve "Alanda Yüksek Lisans Sonrası Modeli" önerilmektedir.**
3. Eğitim fakülteleri doktora programı olan üniversitelerde açılmalı ve öğretmen eğitiminde uzmanlaşmalıdır.

4. "Okulda Üniversite"ye dönüştürülecek uygulama okulları öğretmenlik uygulaması alanında uzmanlaşmalıdır.
5. Öğretmen eğitimi için üniversite-okul ortaklığı kurumsallaşmalıdır.
6. Öğretmen eğitimi vermek amacıyla üniversite-okul ortaklığını kurumsallaştırmak için "okulda üniversite modeli" benimsenmelidir.
7. Mevcut öğretmenler alanlarında yüksek lisans yapmalıdır. Öğretmenleri bu amaçla motive etmek ve desteklemek için bir teşvik programı hazırlanmalıdır.
8. "Eğitimde" yüksek lisans veren programlar yeniden yapılandırılmalıdır.
9. Mevcut öğretmenlere üniversiteler ve uzman kuruluşlarla işbirliği yapılarak hizmet-içi mesleki eğitim sağlanmalıdır.
10. İlgili kurumlarla işbirliği yapılarak "öğretmen eğitimi kavramsal çerçevesi" hazırlanmalıdır.
11. Öğretmen eğitimi müfredatından içeriği örtüşen dersler çıkarılmalı ve müfredatın içeriğinde teori ve uygulama eşit olmalı ve eş zamanlı öğretilmelidir.
12. Öğretmen eğitimi programının tamamında, yaparak ve yaşayarak öğrenmeyi sağlayan yöntemler uygulanmalıdır.
13. Öğretmen eğitimsi olacak akademisyen ve öğretmenlerin niteliklerini tanımlayan "öğretmen eğitimsi yeterlilikleri" hazırlanmalıdır.
14. Eğitim fakültelerine öğrenci seçme kriterleri değiştirilmeli ve öğretmenliğe ilgi ve yeteneği olan öğrenciler seçilmelidir.
15. Öğretmenlerin özlük hakları iyileştirilmeli, öğretmenlik cazip bir meslek haline dönüştürülmelidir.